

Farklı Liselerdeki Ebeveynlerin Beden Eğitimi ve Spor Dersine Yönelik Tutum Düzeylerinin İncelenmesi (Bursa İli Örneği)

Mehmet Eser DURAK^{1A}, Selahattin AKPINAR^{2B}

¹ Düzce Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Yöneticiliği Bölümü, Düzce, TÜRKİYE

² Düzce Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Yöneticiliği Anabilim Dalı,, Düzce, TÜRKİYE

Sorumlu Yazar: Mehmet Eser DURAK e-mail: eserdurak1979@gmail.com

Çıkar Çatışmaları: Yazar(lar)ın beyan edeceği herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

Telif Hakkı ve Lisans: Dergide yayın yapan yazarlar, CC BY-NC 4.0 kapsamında lisanslanan çalışmalarının telif hakkını saklı tutar.

Etik Beyanı: Bu çalışmanın gerçekleştirilmesi ve yazılmasında bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve kullanılan tüm kaynaklara usulüne uygun şekilde atıfta bulunulduğu beyan edilmiştir.

A: Orcid ID: 0009-0005-0058-5656 B: Orcid ID: 0000-0002-1676-4465

Özet

Bu araştırmanın amacı farklı liselerdeki ebeveynlerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik ebeveyn tutumlarının incelenmesidir. Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma evrenini 2023 yılında Bursa’da yaşayan 9.-10.-11.-12. Sınıf öğrenci velileri oluşturmaktadır. Örneklem grubunu Bursa ilinde ikamet eden 346 olmak üzere 203 anne ve 143 babanın gönüllü katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmada Öncü ve Güven (2011) tarafından gerçekleştirilen 4 faktörlü, 21 maddeden oluşan “Beden Eğitimi Dersine Yönelik Ana-Baba Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Yapılan araştırmada verilerin değerlendirilmesi ve analizinde SPSS 24.0 istatistik paket programı kullanılmış ve istatistik incelemelerinde frekans, yüzde ve ortalama değer gibi tanımlayıcı istatistiklerin yanı sıra, t-Testi ve ANOVA testleri kullanılmıştır.

Araştırmanın sonucunda Bursa ilinde beden eğitimi dersine yönelik ebeveyn tutumları olumlu yönde yüksektir. Beden eğitimi dersine yönelik ebeveyn tutumları puanları incelendiğinde algısal, destek, önem ve genel toplam boyutlarında istatistiki olarak bir değişim gözlenmezken, işlevsel alt boyutunda annelerin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının babalardan yüksek olduğu, eğitim düzeyi boyutunda, algısal, işlevsel, önem ve genel toplam boyutlarında istatistiki olarak bir değişim gözlenmezken, destek alt boyutunda eğitim düzeyi ilköğretim mezunu olan ebeveynlerin, lise, lisans ve lisansüstü mezunu olan ebeveynlere oranla beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının daha yüksek olduğu, gelir düzeyi değişkenine bağlı olarak ebeveyn tutumlarında bir değişkenlik olmadığı, yaş değişkenine bağlı olarak ebeveyn tutumlarında bir değişkenlik olmadığı, aktif spor yapma değişkenine bağlı olarak, aktif olarak spor/egzersiz yapmayan ebeveynlerin, aktif olarak spor/egzersiz yapan ebeveynlere oranla beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının algısal ve önem alt boyutlarında istatistiki olarak bir değişim gözlenmezken, işlevsel, destek ve genel toplam boyutlarında aktif olarak spor yapmayan ebeveynlerin

aktif olarak spor yapan ebeveynlere oranla daha yüksek olduğu, spor haberlerini takip etme değişkenine bağlı olarak, destek, önem ve toplam boyutlarında spor haberlerini takip etmeyen ebeveynlerin spor haberlerini takip eden ebeveynlere oranla beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının daha yüksek olduğu, algısal alt boyutunda ise spor haberlerini takip eden ebeveynlerin spor haberlerini takip etmeyen ebeveynlere oranla beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ebeveynler, Beden Eğitimi ve Spor, Tutum

Examining the Service Quality Perceived by Parents of Students Participating in Football Club Activities

Abstract

The purpose of this study is to examine the parental attitudes of students in different high schools towards physical education lessons.

The survey model was used in the study. The research universe consists of parents of 9th, 10th, 11th and 12th grade students living in Bursa in 2023. The sample group was carried out with the voluntary participation of 204 mothers and 144 fathers, a total of 348, residing in Bursa. The 4-factor, 21-item 'Parent Attitude Scale Towards Physical Education Lessons' developed by Öncü and Güven (2011) was used in the study. SPSS 24.0 statistical package program was used in the evaluation and analysis of the data in the study and descriptive statistics such as frequency, percentage and mean value, as well as t-Test and ANOVA tests were used in statistical examinations.

As a result of the study, parental attitudes towards physical education lessons in Bursa are positively high. When parental attitudes towards physical education lessons were examined, it was determined that there were differences in education, gender, doing sports and watching sports news, while there were no differences in age and income levels. The fact that mothers had a high attitude in the gender variable made our study different.

Keywords: Physical Education and sport, parents, attitude

GİRİŞ

Spor, bedensel, ruhsal ve sosyal gelişim açısından büyük önem arz eder. Bireyin dayanıklı ve aktif olmasını sağlamakla kalmaz, aynı zamanda sosyal topluluklarla birlikte hareket etmeyi teşvik eder ve birey-toplum ilişkilerini ahlaki bir temele oturtur. Spor, insanların ortak hedeflere yönelerek bütünleşme duygusunu yaşamasına olanak tanır. Beden eğitimi dersleri ise fiziksel aktiviteler aracılığıyla vücut gelişimini desteklerken, kişiye sosyal beceriler kazandırarak özgüveninin artmasına katkıda bulunur. Bir toplumun yükselmesi ve gelişmesi, eğitim ve öğretimle doğrudan ilişkilidir. Toplumsal ihtiyaçlar doğrultusunda eğitim ve öğretim gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu nedenle, eğitim ve öğretim kurumları, toplumların geleceği açısından büyük öneme sahiptir. Eğitim ve öğretim ilk olarak ailede başlar ve toplumsal bir bilinç oluşturma temelleri burada atılır (Çalgın, R. E., 2007).

Çocuğun bilgi, deneyim ve yetkinliklerini, aile içinde edindiği deneyimler şekillendirir ve bu durum, çocuğun akademik başarısında önemli bir rol oynar. Eğer ebeveynlerin sağladığı eğitim, okulda öğrenilenlerle örtüşüyorsa, çocuk eğitim hayatında daha başarılı olacaktır. Ancak, ebeveynlerin öğrettiği bilgi, beceri ve davranışlar okulda öğrenilenlerle çelişirse, bu durum çocuğun akademik kazanımlarını olumsuz etkileyebilir. Ebeveynlerin alt kültür ilkeleri, eğitim durumu ve aile içindeki huzursuzluklar da çocuğun akademik başarısını etkiler. Ailelerin eğitime bakış açısı, çocuklarının eğitim hayatıyla paralellik gösterir (Erdem, A. R., 2005).

Beden eğitimi dersi eğitim öğretimde mühim bir yerdedir. Spor, bireyleri sağlıklı ve fiziksel olarak iyi bir duruma getirmenin yanı sıra sosyal yönden gelişimin ve özgüvenin artmasında önemli bir yere sahiptir. Günümüzde önemli bir sorun teşkil eden obeziteyle mücadelede sporun yeri yadsınamaz. Pandemi döneminde yaşananlar sporun insan hayatındaki yeri açısından önemli bir kanıt niteliği oluşturmaktadır. Beden eğitiminin temel amacı, bireylerin çeşitli faaliyetler aracılığıyla gelişimini sağlamak ve tüm öğrencilerin

hareket yeteneklerini geliştirmektir. Bu ders, toplumsal, duygusal, fiziksel ve bilişsel açıdan olumlu etkiler yaratır. Anayasa ve Milli Eğitim Kanunu doğrultusunda, spor faaliyetleri ve beden eğitiminin hedefleri, milli eğitimin ana hedeflerine uygun olarak, kendine ve çevresine saygılı, özgür düşünceli, vicdanı hür, mutlu ve milli-manevi değerlere sahip bireyler yetiştirmektir. Ana ve babaların beden eğitimi dersine bakış açıları çocukların derse karşı olan ilgi ve tutumlarında önemli bir yere sahiptir. Çünkü çocuklar öncelikle anne ve babalarını örnek alırlar. Bu araştırmanın hedefi Bursa ilinde ikamet eden anne ve babaların beden eğitimi ve spor dersine dair fikirlerinin incelenmesidir. Bu araştırma ana ve babaların beden eğitimi ve spor dersine yönelik fikirlerini meydana çıkarması nedeniyle önemlidir (İnce, A. ve Bilgiç, F., 2021).

METOD

Bu araştırmada; var olan durumu ortaya çıkarmayı amaçlayan betimsel ve taramaya yönelik bir yöntem kullanılmıştır. Araştırmanın konusu olan birey, olay ya da obje kendi şartları içerisinde olduğu gibi tanımlanmaya ve ortaya konulmaya çalışılır. Genel tarama modellerinde, çok fazla sayıda elemandan oluşan bir evren varsa, evren hakkında genel bir yargıya varmak hedefiyle evrenin tamamı ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar, N., 2013).

Araştırma evrenini 2023 yılında Bursa ilinde yaşayan lise 9.-10.-11.-12. Sınıf öğrenci velileri oluşturmaktadır. Örneklem grubunu Bursa ilinde yaşayan 348 lise öğrenci velisi oluşturmuştur. Katılımcıların ebeveynlik durumlarını gösteren tablo aşağıdaki gibidir.

Araştırmanın teori bölümü, alandaki literatür çalışmalarını tarayarak hazırlanmış, verilerin toplanmasında ise Öncü ve Güven tarafından 2011 yılında geliştirilmiş olan "Beden Eğitim Dersine Yönelik Ana-Baba Tutum Ölçeği" kullanılmıştır.

Ölçek 4 faktörlüdür ve madde sayısı 21' dir.

1.faktörde yer alan maddelerin tamamı beden eğitimi dersinin nasıl algılandığıyla ilgili olduğu için bu faktöre algısal boyut ismi verilmiştir. (5,7,11,12,13,15,17,20)

2.faktörde yer alan maddeler beden eğitimi dersinin işlevleri ile ilgili olduğu için bu faktöre, işlevsel boyut, (1,3,9,10,18).

3.faktörde yer alan maddeler derse katılımı destekleme ile ilgili olduğu için bu faktöre destek boyut, (2,4,6,8)

4.faktörde yer alan maddeler beden eğitimi dersinin önemi ile ilgili olduğu için bu faktöre ise önem boyutu (14,16,19,21) adı verilmiştir.

Öncü ve Güven ölçeğin güvenirliğini test etmek için "Cronbach Alpha" güvenirlik katsayısına bakılmış ve 2 yarı test korelasyonu yani Spearman Brown katsayısına bakılmıştır. Elde edilen değerler sırasıyla 0,90 ve 0,76 olarak bulunmuştur. Elde edilen bu değerler ebeveynlerin çocuklarının beden eğitimi ve spor dersine katılmalarına yönelik tutumlarının ölçülmesinde kullanılabilir bir ölçüm aracı olduğu kanıtlanmıştır

Veriler 10.11.2023 tarihinde Google forms üzerinden toplanmaya başlanmıştır. 31.10.2023 tarihinde verilerin toplanması sona ermiştir. Toplam 348 katılımcıya ulaşılmıştır.

Çalışmada bu işlem sonunda ölçek puanları hesaplanarak ve puanların normal dağılıma uygunluğunun belirlemesi amacıyla basıklık ve çarpıklık katsayıları incelenmiştir. Ölçeklerden elde edilen bu basıklık ve çarpıklık değerlerinin +3 ile -3 arasında olması normal dağılım için yeterli görülmüştür (Groeneveld, R. A. & Meeden, G., 1984). Ulaşılan verilerin analizi için SPSS (Versiyon 25) programı kullanılmıştır. Toplam ulaşılan 348 veri için ilk olarak eksik ve yanlış kodlamaların kontrolü sağlanmıştır. Ardından dağılımı etkileyebilecek olan iki uç değer tespit edilmiş, bu değerler çıkarıldıktan sonra verilerin normal dağılıma sahip olup olmadıkları basıklık ve çarpıklık değerleri üzerinden kontrol edilmiştir. Basıklık ve çarpıklık değerlerinin

± 2 aralığında olduğu tespit edilmiş ve verilerin normal dağılıma sahip oldukları varsayılmıştır (George, 2011). Bu bağlamda, ikili karşılaştırmaların analizi için Independent Sample t testi, çoklu karşılaştırmaların analizinde One Way Anova, ilişkilerin analizinde ise Pearson korelasyon testi kullanılmıştır.

BULGULAR

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular			
	Değişkenler	n	%
Ebeveyn	Anne	203	58,7
	Baba	143	41,3
Eğitim Düzeyi	İlkokul	65	18,8
	Ortaokul	49	14,2
	Lise	123	35,5
	Lisans	97	28,0
	Lisansüstü	12	3,5
Gelir Düzeyi	Düşük	37	10,7
	Orta	300	86,7
	Yüksek	9	2,6
Egzersiz/Spor Yapma	Evet	57	16,5
	Hayır	289	83,5
Spor Haberlerini Takip	Evet	152	43,9
	Hayır	194	56,1
Toplam		346	100
Yaş	Ort		43,26

Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin bulgular yukarıdaki tabloda sunulmuştur. Araştırmaya 203 anne (% 58 .7) , 143 baba (% 41.3) olmak üzere toplamda 346 ebeveyn katılmıştır. Eğitim durumu kategorileri İlkokul seviyesinde 65 kişi (% 18.8), Orta Okul seviyesinde 49 kişi (% 14.2), Lise seviyesinde 123 kişi (% 35.5), Lisans seviyesinde 97 kişi (% 28) ve Lisansüstü seviyesinde 12 kişi (% 3.5) bulunmaktadır. Aylık gelir durumu kategorileri düşük gelir seviyesinde 37 kişi (% 10.7), Orta gelir seviyesinde 300 kişi (% 86.7), Yüksek gelir seviyesinde 9 kişi (% 2.6) bulunmaktadır. Egzersiz/Spor Yapma kategorisine bakıldığında yapan bireylerin sayısı 57 kişi (% 16.5), yapmayan bireylerin sayısı 289 kişi (% 83.5) olarak tespit edilmiştir. Spor Haberlerini Takip Etme kategorisine bakıldığında Evet diyen bireylerin sayısı 152 kişi (% 43.9), hayır diyen bireylerin sayısı 194 kişi (% 56.1) olarak tespit edilmiştir.

SONUÇ

Yapmış olduğumuz araştırmamızın sonuçlarına göre Bursa ilinde yaşayan ana- babaların beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının pozitif yönde yüksek olduğu görülmüştür. Bu konuda araştırmamızı destekleyen çalışmalardan yukarıda bahsedilmiş ve karşılaştırmalar yapılmıştır. Bu sonuçlardan hareketle ülkemizde beden eğitimi ve spor dersine yönelik ana-baba tutumlarının genel olarak olumlu yönde olduğu söylenebilir. Araştırmamızın sonuçlarına göre ebeveynlerin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarına bakıldığında yaş ve gelir düzeyinde farklılık göstermezken, eğitim, cinsiyet, spor yapma ve spor haberlerini izleme değişkenlerinde farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Cinsiyet değişkeninde annelerin tutumunun yüksek olması çalışmamızı diğer çalışmalardan farklı kılmaktadır.

TARTIŞMA VE ÖNERİLER

12-15 yaş aralığındaki çocuklar üzerinde yapmış oldukları çalışmalarında benzer şekilde eğitim düzeyi yüksek olan ebeveynlerin çocukların beden eğitimi dersine katılımını destekledikleri ve ebeveynlerin de çocukları ile bu etkinliklere katıldıkları belirtilmektedir (Çağlayan, A., 2004). İşlevsel alt boyutunda annelerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumları babalara göre daha yüksek bulunmuştur. (p<0,05) Çalışmamızda elde ettiğimiz sonuçlardan farklı sonuç elde eden (Suna, Ç. G., 2022) Hakkâri ili örneğinde anne ve babalar arasında beden eğitimi dersine ilişkin tutumda anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Araştırmamızla zıt sonuçlara ulaşan ‘imam hatip öğrencilerinin beden eğitimi dersine katılımına ilişkin anne ve baba tutumlarının farklı değişkenler açısından incelendiği’ çalışmada, çalışmaya katılan ana-babaların cinsiyetleri ile tutum ölçeğinden aldıkları puan arasında anlamlı fark bulunmaktadır. Bu fark da farklı kültür, hayata bakış açısı ve yaşam tarzı farklılığından kaynaklanabilir (Öztürk ve Yaşar, 2018).

Ailelerin çocuklarının akademik hayatları üzerindeki bakış açıları ve idealleri farklı olsa da ilerleyen süreçte çocuklarıyla uzlaşa içine girmeleri söz konusudur. Beden eğitimi dersinin çocukların hayatını etkileyen sınavlarda yer almaması ve bu nedenle hayatlarını kritik yönde etkilememesi nedeniyle bireyler arasında paralel düşünceler oluşabilir. Bu çalışmada elde edilen bulgulara göre gelir düzeyinin beden eğitimi ve spor dersine bakış açılarında istatistiki olarak bir değişim göstermediği tespit edilmiştir. Bizim elde ettiğimiz bulgulara zıt bir sonuç elde eden (Kızılkaya, 2009) ise Adana-Kozan ilçesinde yaptığı çalışmada gelir düzeyinin ebeveynlerin çocuklarını beden eğitimi ve spor dersine yönlendirmede etkili bir faktör olduğunu belirtmektedir. Bunun sebebi yaşanan bölgedeki sosyoekonomik ve kültür düzeyi etkili olmuş olabilir. Eğitim düzeyi arttıkça beden eğitimi ve spor dersine olumlu bakış açısı da paralel olarak pozitif olmaktadır. Bilinç düzeyi yüksek ebeveynler beden eğitimi dersinin hem sağlık hem de öğrencinin sosyalleşmesi açısından gelişimsel olarak etkili olduğunu düşünmektedir. Ebeveynlerin aktif olarak egzersiz/spor yapma durumlarına bağlı olarak algısal ve önem alt boyutlarında istatistiki olarak bir değişim gözlenmezken işlevsel, destek ve genel toplam boyutlarında, aktif olarak egzersiz/spor yapmayan ebeveynlerin beden eğitimi dersine yönelik tutumları aktif olarak egzersiz/spor yapan ebeveynlere göre daha yüksek olduğu ve bu farklılığın istatistiki olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Araştırmamızla aynı sonuçlara ulaşan Yıldız ve Özbek (2018) [53] araştırmasında spor yapan velilerin, spor yapmayan velilere göre, destek boyutunda beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının daha pozitif olduğu, bunun da çocukların spor yapma durumlarına pozitif yönde etki ettiği sonucuna ulaşmışlardır. Spor haberlerini takip eden ebeveynlerin beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumları daha pozitifdir. Sporu yakından takip etmek olumlu bir tutum sergilemenin göstergesi olabilir. Araştırmamızla aynı sonuçlara ulaşan (Suna, ç. G, 2022) ve (Yıldız, 2013) ebeveynlerin spor haberlerini takip etmelerinin çocuklarını beden eğitimi ve spor dersine katılım konusunda olumlu yönlendirmelerine neden olduğunu vurgulamıştır.

Ebeveynlerin beden eğitimi dersine yönelik olumlu tutum edinmesi için sporun insan sağlığındaki yeri ve önemine istinaden bilgilendirici seminerler yapılabilir. Bu seminerlere spor hekimleri davet edilip bilgi verilmesi sağlanabilir.

Ebeveynlerin ve öğrencilerin beden eğitimi dersine ilgisini arttırmak amacıyla okulun bulunduğu il veya ilçenin yetiştirdiği ulusal sporcular okula davet edilip sporun sevdirmesi ile ilgili seminer verilebilir.

Sporun beden sağlığının yanında akıl ve ruh sağlığı, sosyalleşmeye katkısını belirten seminerler verilebilir.

KAYNAKLAR

1. Çağlayan, A. (2004). 12-15 yaş grubu spor yapan öğrencilerle spor yapmayan öğrencilerin okul başarıları yönünden karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
2. Çalgın, R. E. (2003). Niğde ilinde görev yapmakta olan beden eğitimi öğretmenlerinin mevcut durumlarının değerlendirilmesi ve mesleki sorunlarının tespiti. Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi.
3. Erdem, A. R. (2005). Öğrenmede etkili yollar: öğrenme stratejileri ve öğretimi. İlköğretim-Online, 4(1), 1-6.
4. George. (2011). SPSS for Windows step by step: A simple study guide and reference. (17.0 update 10/e). Pearson Education India.
5. Groeneveld, R. A., & Meeden, G. (1984). Measuring skewness and kurtosis. The Statistician, 33, 391-399.
6. İnce, A., & Bilgiç, F. (2021). Öğretmen adaylarının değer yönelimlerinin milli eğitimin genel amaçları çerçevesinde incelenmesi. PESA Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 7(2), 76-84.
7. Kızılkaya, A. (2009). Lise öğrencilerinin spora katılımında ailesinin etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi.
8. Öztürk, M. E., & Yaşar, A. (2018). İmam Hatip ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine katılımına yönelik ana-baba tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 20(4), 23-33.
9. Suna, Ç. G. (2022). Ebeveynlerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutum düzeylerinin incelenmesi (Hakkari ili örneği). Yüksek Lisans Tezi, Bartın Üniversitesi.
10. Yıldız. (2013). İlköğretim okullarında beden eğitimi dersine yönelik öğrenci ve ana-baba tutumları. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi.
11. Yıldız, S., & Özbek, O. (2018). İlköğretim okullarında beden eğitimi dersine yönelik öğrenci ve ana-baba tutumları. Kastamonu Eğitim Dergisi, 26(1), 75-82.